

Hrvatska udruga školskih knjižničara organizirala je samostalni stručni skup pod nazivom *Sva lica školskih knjižnica* od 19. do 20. listopada 2018. u Supetru na Braču. Osmi put zaredom Hrvatska udruga školskih knjižničara, kao aktivna članica Međunarodne udruge školskih knjižničara (IASL-a), obilježava Međunarodni mjesec školskih knjižnica u listopadu organizacijom državnog skupa za školske knjižničare Republike Hrvatske, kao i sve stručnjake koji se bave aktualnim temama vezanim uz školsko knjižničarstvo.

Pozadinska kulisa Skupa bile su burne profesionalne i društvene rasprave o aktualnom prijedlogu Zakona o knjižnicama. Kriza društva najzornije opisana u statistikama iseljenih, pokušajem urušavanja jednog od najstarijih sustava usmjerenog na dobrobit pojedinca i zajednice, dobiva novu dimenziju. Hrvatska udruga školskih knjižničara ovim skupom, odabirom teme i mjesta održavanja sudjeluje u preuzimanju dijela svoje profesionalne odgovornosti za iznalaženje boljih rješenja.

Jedan od razloga zašto su organizatori izabrali otok Brač kao mjesto održavanja stručnog skupa njegovo je bogato kulturno povijesno nasljeđe. Otok Brač poznat je ne samo kao otok kamena, maslina, ribarstva i turizma i kao šušur dalmatinskog načina življenja, već i kao otok knjiga i knjižnica. Uz šest narodnih knjižnica i jednu u osnivanju, devet školskih knjižnica, jednu spomeničku knjižnicu u Blacama te nekoliko bogatih privatnih knjižnica, Brač ima veći broj knjiga, knjižnica i korisnika od svih drugih otoka. Na njemu, u pustinji Blaca, nalazi se i jedna od najvrjednijih, a svakako najneobičnijih spomeničkih knjižnica u Hrvatskoj i svijetu. Uzimajući u obzir kako su upravo knjižnice mjesta susreta i nositelji kvalitete života na otocima, odabrano je ovo mjesto i tema skupa kako bismo upoznali specifičnosti i neujednačene uvjete rada školskih knjižnica diljem naše domovine.

Prvi dan skupa bio je predviđen za stručna izlaganja, primjere dobre prakse, okrugli stol te obilazak knjižnica u Supetru i upoznavanje s kulturnom baštinom grada Supetra. U večernjem dijelu programa održala se i prva dodjela nove nagrade Hrvatske

udruge školskih knjižničara *Poezija među profesijama*, koja se dodjeljuje mladim knjižničarima.

Nakon svečanog otvorenja Skupa uz zvukove hrvatske himne u kongresnoj dvorani hotela Velaris u Supetru, u svojem uvodnom pozdravu Vanja Jurilj, predsjednica Hrvatske udruge školskih knjižničara i predsjednica Međunarodne udruge školskih knjižničara (IASL-a) za Europu, istaknula je da osim što smo ponosni na tisuće naših predivnih otoka, ponosni smo i na njihovu neprocjenjivu kulturnu baštinu o čemu svjedoče i brojni rani spomenici kulture. Otok Brač kao *živa baština* priča jedinstvenu priču svojim znamenitostima, poviješću i običajima koje imamo priliku upoznati tijekom ovoga skupa. Organiziranjem stručnog skupa na otoku, koje možemo shvatiti i kao profesionalnu razmjenu i obogaćivanje, pruža se potpora i dodatna motivacija kolegama i kolegicama koje rade na svim otocima, a posebno otoku Braču, dodala je Jurilj. Odabravši temu skupa *Sva lica školskih knjižnica* želimo upoznati razna lica školskih knjižnica, specifične uvjete rada školskih knjižnica kako bismo mogli unaprijediti ono čime nismo zadovoljni, preuzeti i primijeniti ono dobro, ono na što smo ponosni. Stoga tema ovogodišnjeg skupa pruža idealne uvjete za razmjenu iskustava koja doprinosi osobnom i profesionalnom bogaćenju, zaključila je Jurilj.

Slika 1.

Slika 2.

Jedno od neprocjenjivih spomenika kulturne baštine otoka Brača je pustinja Blaca i njezina knjižnica. Njome upravlja županijska ustanova Centar za kulturu Brač, čija je ravnateljica Jasna Damjanović, predstavila i najavila njegovu budućnost kao prvog

Bračkog ekomuzeja. Također je spomenula atraktivan projekt osnivanja zvjezdarnice Blace s originalnim teleskopom don Nike Miličevića, zadnjeg blatačkog župnika i astronoma. Uputila je sudionike skupa da se radi na obnovi svih građevina i muzejskih artefakata istaknuvši potrebu za digitalizacijom spomeničke knjižnice pustinje Blace u kojoj se nalazi preko 11 000 knjiga koje su izvor za istraživačke i druge postupke.

Izaslanica gradonačelnice Grada Supetra i ravnateljica Narodne knjižnice Supetar, Gita Dragičević također je istaknula Brač kao otok s razvijenom knjižničnom tradicijom na kojem je u drugoj polovini 19. st. svako mjesto imalo čitaonicu u kojoj se podučavalo narodnom jeziku i proširivala nacionalna svijest.

Lijep je osjećaj primiti, ali i darivati

Nastavivši dugogodišnju tradiciju darivanja knjiga knjižnicama u gradu domaćina skupa, predsjednica Hrvatske udruge školskih knjižničara Vanja Jurilj i Ana Saulačić, viša savjetnica za stručne suradnike knjižničare u Agenciji za odgoj i obrazovanje iz Podružnice Split, uručile su vrijednu donaciju knjiga Klubu za športski ribolov na moru i podvodne djelatnosti Arbun Supetar i Srednjoj školi Brač iz Supetra.

Slika 3.

Plenarna izlaganja

Prvi dio radnog dijela skupa započeo je izlaganjem Vanje Jurilj, stručne suradnice knjižničarke u OŠ Antuna Mihanovića Zagreb, predsjednice Hrvatske udruge školskih knjižničara, predsjednice IASL-a za Europu i članice IFLA-ine Sekcije za školske knjižnice. Jurilj je svoje izlaganje započela riječima Carla Sagana, koje su upravo pohvalne za našu profesiju koju nazivaju *poezija među profesijama*:

„Zapisi, papirusi, knjige povezuju ljudsku vrstu i omogućuju nam da čujemo tih nekoliko glasova i slabih krikova naše braće i sestara, naših predaka. I kakva je radost priznanja kad shvatimo kakvi smo bili! Milijuni niti iz prošlosti isprepleteni su kako bi nastalo uže i kablovi modernog svijeta.“

Sve knjižnice svijeta čuvaju i osiguravaju pristup upravo tim milijunima niti iz prošlosti koje čine ovaj svijet onakvim kakvim jest. Školske knjižnice dio su toga prometejskoga lanca koji povezuje i posreduje znanja 40.000 generacija ljudskih prethodnika. Stoga imamo razloga da se osjećamo važni i ponosni što smo među onima koji povezuju i prenose znanja prošlih generacija na mlade naraštaje. Školska knjižnica je srce škole koja povezuje sve predmetne kurikule, priprema mlade na život i potiče samoučenje. Svaka knjižnica ima mogućnosti, pravo i cilj prenijeti to znanje prošlih generacija na mlade što je upravo i smisao obrazovanja.

Istaknula je kako Hrvatska ima najbolje školsko-knjižnične sustave u svijetu i zakonsku regulativu temeljem koje sve škole moraju imati školske knjižnice. Zahtjevi za obrazovanje školskih knjižničara vrlo su visoki te zahtijevaju dugogodišnje formalno obrazovanje te knjižničarske i pedagoške kompetencije, dok su neki od problema nejednaka razvijenost i uvjeti rada u školskim knjižnicama pa često uspjeh knjižnice ovisi o školskom knjižničaru koji u njoj radi. Iako je opremanje školske knjižnice propisano Standardom za školske knjižnice, nema zakonskih akata koji to i obvezuju pa prostor i oprema za obavljanje djelatnosti školskih knjižnica ovisi o osnivaču, ravnatelju škole ili samom knjižničaru. Ukazala je na postojeće međunarodne smjernice i nacionalne dokumente koji preporučuju i propisuju djelatnosti školskih knjižnica. Naglasak izlaganja bio je na neprocjenjivoj profesionalnoj odgovornosti školskih knjižničara i djelatnosti školskih knjižnica na razvoj društva.

Uzimajući u obzir neujednačenost financiranja školskih knjižnica, Jurilj je iznijela prijedlog kako bi svaki knjižničar, uz svoj Godišnji plan i program rada, trebao imati i druge razvojne dokumente poput petogodišnje strategije rada školske knjižnice u kojem će detaljno razraditi plan nabave, rokove i ciljeve te redovno izvješćivati školski odbor i osnivače o stanju knjižnice u skladu sa Standardom.

Nakon što je Jurilj prikazala kratak film o 120 školskih knjižnica RH, u završnom dijelu izlaganja naglasila je kako su upravo školski knjižničari i njihovi mladi korisnici, učenici, najvažnija lica školskih knjižnica. Naglasila je da unatoč stanju fonda ili uvjeta

rada svaki knjižničar može pružiti kvalitetnu uslugu i nuditi suradnju te samo radom može zaslužiti poštovanje i postići rezultate.

Da nije riječ o knjižnici u školi, nego o školovanju u knjižnici govorila je Ana Saulačić, viša savjetnica za školske knjižničare u Agenciji za odgoj i obrazovanje, Podružnica Split. Čestitavši svim sudionicima Međunarodni mjesec školskih knjižnica, Saulačić je podsjetila da je upravo listopad mjesec u kojem trebamo istaknuti važnost i nezamjenjivost djelatnosti školske knjižnice u odgojno-obrazovnom sustavu. Saulačić je ukazala na riječi dr. Rossa Todda o važnosti školske knjižnice 21. stoljeća koja nije samo u njezinim zbirkama, organizaciji, tehnologiji, osoblju, prostoru, već u njezinoj djelatnosti koja doprinosi napretku u učenju te opipljivim modelima razvoja mišljenja i stvaranja znanja. Nezamjenjivost knjižnične djelatnosti temelji se na suradnji, podršci i uspjehu učenika. Suvremena školska knjižnica je knjižnica koja njeguje kulturu uključivosti u zajednici koja uči, sudjeluje u planiranju i izradi školskog kurikula, potiče čitanje s razumijevanjem (informacijsko čitanje) i informacijsku pismenost, suradničko učenje, sposobnost učinkovitog organiziranja informacija i ideja te stvaranje dokumenata, ilustracija, videozapisa uz pomoć mrežnih 2.0 alata koji omogućuju interakciju na mreži te razmjenu informacija i znanja.

O školskoj knjižnici – mjestu susreta i suradnje javnih politika kulture i obrazovanja govorila je dr. sc. Nansi Ivanišević, voditeljica Odjela za prosvjetu, kulturu, šport, informiranje i tehničku kulturu Ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Slika 4.

Drugi dio radnog dijela skupa započeo je **okruglim stolom** na temu *Školske knjižnice u decentraliziranom okruženju*. U raspravi su sudjelovali dr. sc. Nansi Ivanišević

i pet voditeljica županijskih stručnih vijeća: Hajdi Škarica iz Zadarske županije, Adriana Turić Erceg i Margareta Glavurtić iz Splitsko-dalmatinske županije, Ana Bebič iz Šibensko-kninske i Nikolina Borovina iz Dubrovačko-neretvanske županije uz moderatoricu Vanju Jurilj, a kasnije su se uključili i sudionici skupa.

Zaključeno je da su izlaganja predavača ukazala na neravnomjernu razvijenost školskih knjižnica. Usprkos donesenim standardima, školske knjižnice u velikom postotku ne zadovoljavaju propisani minimum. Osnivači škola i nadležno ministarstvo, koji imaju zakonsku obvezu financiranja opremanja školskih knjižnica, to ne čine sustavno i redovito, a ponekada nikako. Uspjeh školske knjižnice ovisi gotovo u potpunosti o svome školskom knjižničaru. Oprema školskih knjižnica i primjena knjižničnog softvera nije dio nacionalnog plana, ovisi o osnivaču i školi. U Splitsko-dalmatinskoj županiji radi 99 školskih knjižnica osnovnih škola i 47 knjižnica srednjih škola. Od toga 65% školskih knjižnica ima prostor ispod Standarda, a 57% opremu ispod propisima određenog minimuma. Računalo za korisnike nema čak 53% školskih knjižnica, a fond ispod Standarda ima njih 50% i još 19% ispod apsolutnog minimuma (ispod 2500 jedinica knjižne građe).

S obzirom na navedene podatke, a s ciljem promjene postojećega stanja, doneseni su sljedeći Zaključci okruglog stola:

- potrebno je izraditi sustavnu bazu podataka kako bi se redovito pratilo stanje
- stručni suradnici knjižničari na školskoj razini trebaju sustavno izvješćivati upravna tijela o stanju u školskoj knjižnici i predlagati planove i strategije za promjene nabolje
- na županijskim i državnoj razini treba upozoravati na postojeće stanje, ukazivati na posljedice postojećeg stanja na očuvanje i razvoj kulturnog identiteta, obrazovanja, znanosti, gospodarstva i ukupnog prosperiteta zajednice i društva – dogovorena je suradnja u provođenju ovih aktivnosti između Odjela za prosvjetu, kulturu, šport i informiranje pri Uredu državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji i Hrvatske udruge školskih knjižničara.

Primjeri dobre prakse

Nakon okruglog stola u programskom dijelu skupa slijedili su primjeri i iskustva dobre prakse. Goranka Braim Vlahović, školska knjižničarka iz OŠ Jurja Habdelića iz Velike

Gorice, dugogodišnja članica Hrvatske udruge školskih knjižničara i voditeljica ŽSV-a osnovnoškolskih knjižničara Zagrebačke županije govorila je o temi *Virtualna slika školskih knjižnica: mrežne stranice školskih knjižnica kakve jesu i kakve bi trebale biti* te predstavila smjernice za izradu mrežnih stranica školskih knjižnica koje bi trebale pomoći knjižničarima u tom važnom poslu.

U izlaganju *Doprinos školskih knjižnica zajednici: knjižnice osnovnih škola na otocima Splitsko-dalmatinske županije*, Sanja Nejašmić, ravnateljica OŠ Vladimira Nazora iz Postira iznijela je rezultate ankete koju je provela 2017. i razgovora obavljenog neposredno prije izlaganja te podijelila iskustva i rezultate rada i djelovanja školskih knjižnica u malim mjestima.

O *Oblicima suradnje između školske i narodne knjižnice na primjeru školske knjižnice Gimnazije Tituša Brezovačkog i Knjižnice Marije Jurić Zagorke*, govorila je Jadranka Jurić, školska knjižničarka u Gimnaziji Tituša Brezovačkog iz Zagreba. Jurić je ponosna na dugogodišnju suradnju koja traje još od 2004. i ostvaruje se kroz posjete i posudbu građe, izložbe, scenske adaptacije, predavanja, književne susrete, predstavljanje knjiga, programe, projekte, manifestacije, razmjenu ideja i stručnih informacija, ponudu otpisanih knjiga, zajedničku suradnju s Hrvatskom udrugom školskih knjižničara.

Obilazak knjižnica u Supetru

Treći dio programa bio je planiran za obilazak školske knjižnice i čitaonice Srednje škole Brač u Supetru koja je osnovana je 1969. i svojim informacijskim sadržajima i sredstvima te neposrednim radom s korisnicima predstavlja integralni dio odgojno-obrazovnog procesa škole. Kući smo ponijeli straničnike i uspomenu na pažljivo pripremljenu izložbu zavičajne zbirke.

Nakon ugodne šetnje središtem Supetra posjetili smo Narodnu knjižnicu u Supetru gdje nas je dočekala Gita Dragičević, ravnateljica knjižnice. Knjižnica ima 1635 člana, 40126 knjiga, a svaki 3. stanovnik Supetra član je knjižnice. U sklopu knjižnice djeluje Galerija Ivan Rendić čija Spomen-zbirka sadrži 20 spomenika, 50 originalnih projekata i nacрта, te brojne fotografije i dokumente Ivana Rendića (1849. – 1932.), velikog supetarskog kipara koji se smatra ocem hrvatskog modernog kiparstva. Rendić je izradio brojne portrete hrvatskih velikana poput Petra Preradovića u Zagrebu, Andrije Medulića,

Julija Klovića, Krste I. Frankopana, Nikole Jurišića i Augusta Šenoe na zagrebačkom Zrinjercu i spomenik Ivanu Gunduliću u Dubrovniku.

Nagrada *Poezija među profesijama* za mlade školske knjižničare

Večernji dio programa bio je uistinu za pamćenje. Hrvatska udruga školskih knjižničara prvi put dodijelila je godišnju državnu nagradu *Poezija među profesijama* mladim školskim knjižničarima i knjižničarkama kao oblik javnoga profesionalnoga priznanja za predani i inovativni rad te zapažene rezultate rada kojima unapređuju školsko knjižničarstvo.

Slika 5.

Ime nagrade inspirirano je stihovima pisca Siniše Cmrka kojima je cijeloj našoj struci izrazio zahvalnost za plemeniti i predani rad. Čast da prva dobije Nagradu pripala je Jeleni Šaban, magistrici bibliotekarstva i engleskog jezika i književnosti, školskoj knjižničarki OŠ Novo Čiče u Velikoj Gorici. Školska knjižničarka Jelena Šaban, profesionalnoj i široj javnosti postala je poznata 2015. godine kada je zbog nedostataka sredstava za opremanje knjižnice, pokrenula crowdfunding akciju te uspjela police knjižnice ispuniti knjigama.

Stručni izlet: Živa baština

Drugi dan skupa bio je predviđen za stručni izlet u pustinju (samostan) Blacu, jedinstven spomenik na cijeloj obali koji krije otok Brač. Pustinja je nastala kao utočište od svjetovnog i uzdigla se u zajednicu koja je bila u kontaktu ne samo s Bogom, nego i s cijelim svijetom što smo pješačeći tog sunčanog subotnjeg prijepodneva u mjesecu listopadu 2018. godine mogli osjetiti.

Slika 6.

Slika 7.

Bogat i sadržajan program ovog stručnog skupa pokazuje zašto je vrijedilo doći na otok Brač i zašto svaki put odabiremo neko drugo, u srce zapisano, mjesto Lijepe Naše.